

Demografisk analys: Barn, föräldrar och separationer 2013:1

BE0701

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter.....	2
A.1	Ämnesområde.....	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration.....	4
B.0	Inledning	4
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population.....	5
1.1.2	Variabler.....	5
1.1.3	Statistiska mått	5
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	5
1.1.5	Referenstider	6
1.2.	Fullständighet.....	6
B.2	Tillförlitlighet.....	6
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	6
2.2	Osäkerhetskällor.....	6
2.2.1	Urval.....	6
2.2.2	Ramtäckning	6
2.2.3	Mätning	7
2.2.4	Svarsbortfall	7
2.2.5	Bearbetning	7
2.2.6	Modellantaganden	8
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	8

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	8
3.1	Frekvens	8
3.2	Framställningstid	9
3.3	Punktlighet	9
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	9
4.1	Jämförbarhet över tiden	9
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	9
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	9
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	9
5.1	Spridningsformer	9
5.2	Presentation	9
5.3	Dokumentation	9
5.4	Tillgång till primärmaterial	10
5.5	Upplysningstjänster	10

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Befolkning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningsframskrivningar

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Nej

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Lotta Persson
Telefon: 08-506 94 211
Telefax: 08-506 94 772
E-post: demografi@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Karin Lundström, Johan Tollebrant
Telefon: 08-506 94 187, 08-506 94 996
Telefax: 08-506 94 772
E-post: demografi@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Studier inom demografisk analys baseras till stor del på uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB), som i sin tur bygger på uppgifter som Skatteverket levererar från folkbokföringen. Många av de variabler som används i analyserna används även i befolkningsstatistiken och enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS 2001:100, ska Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för befolkningsstatistiken till SCB.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Grunduppgifterna hämtas från redan befintliga register på SCB. Datamaterialet har sammanställts särskilt för denna rapport och personuppgifterna gallras så fort resultaten tagits fram.

A.9 EU-reglering

Den demografiska analysen över *Barn, föräldrar och separationer* berörs inte direkt av någon EU-reglering. Indirekt berörs den eftersom grundmaterialet från befolkningsstatistiken är EU-reglerad. För mer information, se *Beskrivning av statistiken* för befolkningsstatistiken, www.scb.se/be0101.

A.10 Syfte och historik

Syftet med rapporten är att beskriva utvecklingen av andelen barn vars föräldrar separerar och försöka förklara vad den beror på. Syftet är även att studera skillnaden mellan olika grupper av barn som bor med båda sina föräldrar. Rapporten är en *Demografisk analys*, www.scb.se/be0701. Syftet med demografiska analyser är att analysera och beskriva utvecklingen när det gäller frukt-samhet, dödlighet och migration, att ge underlag för de antaganden som ligger till grund för de årliga befolkningsframskrivningarna (se *Befolkningsframskrivningar*, www.scb.se/be0401) samt att analysera och beskriva parbildning och separationer.

Analysen av befolkningsutvecklingen har i princip gjorts sedan befolkningsstatistiken startade 1749. I samband med den stora utvandringen till Amerika gjordes en omfattande emigrationsutredning. *Krisen i befolkningsfrågan* på 1930-talet är ett annat exempel på när analys av befolkningsutvecklingen var högaktuell. SCB

har länge haft i uppgift att löpande analysera befolkningsutvecklingen och att göra specialundersökningar inom befolkningsområdet. Sedan 1986 publiceras analyserna i serien Demografiska rapporter.

A.11 Statistikanvändning

Demografisk analys har en bred grupp av externa användare, där regeringen, statliga myndigheter, kommuner och landsting är huvudanvändarna. Rapporter-na används också av media, studerande och allmänhet för att få ökad kunskap om demografiska utvecklingstrender i samhället.

A.12 Uppläggning och genomförande

I rapporten studeras alla barn, 0–17 år, som bor med båda sina ursprungliga föräldrar, antingen biologiska eller adoptivföräldrar. Syftet är att se hur stor andel per år som är med om att deras föräldrar separerar någon gång under åren 1999–2011. Det datamaterial som används i rapporten utgår från uppgifter från flera av SCB:s totalräknade register. Framförallt kommer materialet från registret som tagits fram för Barn- och familjestatistiken (LE0102) men uppgifter har även hämtats från Registret över totalbefolkningen (RTB), Flergenerationsregistret och databasen STATIV.

I rapporten beskrivs hur stor andel av barnen vars föräldrar separerat under respektive år uppdelat på ett flertal faktorer som tidigare visat sig ha ett samband med benägenheten att separera. Även hur stor andel av barnen som ingår i varje grupp studeras. Det görs även en logistisk regression där hänsyn tas till samma faktorer för att förklara vad upp- och nedgångarna under 2000-talet beror på, referensåret är då 2011.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Detta är inte relevant eftersom rapporten *Barn, föräldrar och separationer* är en engångsrapport.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.

(3) Aktualitet, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.

(4) Jämförbarhet och sammanvändbarhet, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.

(5) Tillgänglighet och förståelighet, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

Målpopulationen är barn 0–17 år folkbokförda i Sverige under perioden 1999–2011. I rampopulationen ingår de barn som bor med båda sina biologiska eller adoptivföräldrar. De objekt som studeras är barnen samt barnens föräldrar.

1.1.2 Variabler

Variablerna gäller barnen eller deras föräldrar. De variabler som ingår i statistiken och berör barnen är ålder, folkbokföringsadress, födelseland, antal hemmaboende syskon, kommungrupp och län. De variabler som berör föräldrarna är ålder, folkbokföringsadress, utbildningsnivå, födelseland, förvärvsarbete och civilstånd.

1.1.3 Statistiska mått

I rapporten redovisas resultaten i form av antal, andelar och skillnader i procentenheter. Analysresultaten presenteras i form av oddskvoter där risken att separera jämförs med referensgruppen, som är satt till 1. Om oddskvoten är över 1 betyder det att risken är högre och om oddskvoten är lägre än 1 betyder det att risken att separera är lägre än för referensgruppen.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas efter år, barnens och föräldrarnas ålder, familjetyp, om barnet eller föräldrarna är inrikes/utrikes födda, mammans respektive pappans utbildningsnivå och sysselsättningsstatus, antal hemmaboende syskon, kommungrupp och län samt föräldrarnas civilstånd.

1.1.5 Referenstider

Statistiken innehåller information från åren 1999–2011.

1.2. Fullständighet

I rapporten studeras andelen barn per år som är med om att deras föräldrar separerar. Däremot studeras inte hur barnen påverkas av detta och om det är positivt eller negativt för barnen.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiken i denna rapport bygger på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister. Tillförlitligheten är mycket hög när det gäller uppgifter om giftermål, barnafödande och dödsfall. Statistiken i denna rapport baseras till stor del på uppgifter om inrikes flyttningar, där tillförlitligheten är något lägre eftersom flyttningar inte alltid anmäls till folkbokföringen, se punkt 2.2 *Osäkerhetskällor*.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Statistiken är totalräknad och därmed inte påverkad av urvalsosäkerheter.

2.2.2 Ramtäckning

Statistiken bygger på befolkningsstatistiken (RTB). Alla täckningsfel som finns i detta register finns också med i statistiken i denna rapport. Registerbaserad statistik över separationer medför vissa begränsningar eftersom uppgifter om folkbokföring i dagsläget endast finns på fastighetsnivå och inte på lägenhetsnivå. Uppgifter på fastighetsnivå innebär att två personer som har barn tillsammans felaktigt kan kopplas samman om de bor i två olika lägenheter i samma fastighet. Detta gäller framförallt i fastigheter med ett stort antal lägenheter. Ett par som separerar men där den ena flyttar till en annan lägenhet i samma fastighet räknas exempelvis här fortfarande som sammanboende. Detta bedöms dock endast påverka resultaten marginellt. Ett större problem kan vara att personer inte är folkbokförda där de bor.

Att det är uppgift om folkbokföring och inte faktiskt boende kan leda till att ett par felaktigt antas separera. Vid exempelvis en flytt kan det vara så att den ena i paret folkbokför sig på den nya adressen tidigare än den andra. I denna studie har vi räknat det som en separation om de inte var folkbokförda på samma fastighet vid årsskiftet respektive år.

2.2.3 Mätning

Mätningen för statistiken i rapporten *Barn, föräldrar och separationer* består i att hämta uppgifter från SCB:s befolkningsregister. Det finns inga indikationer på att det uppstår nya mätproblem vid inhämtningen än de som eventuellt har uppstått vid den ursprungliga mätningen.

Uppgifterna till de register som används hämtas från de externa folkbokföringsregistren och är administrativa till sin karaktär. Primärt är det folkbokföringsmyndigheterna (skattekontoren) som samlar in, mäter och registrerar uppgifterna. Insamlingen genomförs i fastställda rutiner och med hjälp av olika typer av blanketter. Hur uppgiftsinsamlingen och dataregistreringen i praktiken går till framgår av den handbok i folkbokföring som används i arbetet.

Eftersom en stor del av rapporteringen till folkbokföringssystemet sköts av barnmorskor, vigsselförrättare, domstolar eller läkare där rapporteringen är en del av arbetsuppgifterna kan man rimligen anta att uppgifterna rapporteras med små mätfel. Då rapporteringen sköts av individen själv, till exempel vid flyttning, är mätfelen troligen större än vid rapportering i samband med yrkesutövning.

För mer information om befolkningsregistret, se vidare Beskrivning av statistiken (BaS) för Befolkningsstatistiken, www.scb.se/BE0101.

2.2.4 Svarsbortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om *objektsbortfall*; saknas enbart vissa värden, handlar det om *partiellt bortfall*. Statistiken baseras på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister. För vissa av barnens föräldrar saknas uppgift om utbildningsnivå. Det kan till exempel bero på att de har en utbildning från ett annat land som inte har blivit registrerad i Sverige. Denna grupp redovisas endast med antalsuppgifter och är inte redovisad i tabeller och diagram i övrigt.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt. För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de skall inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Dataregistrering sker vid de lokala skattemyndigheterna. Då uppgifterna bereds, dataregistreras och bearbetas inom folkbokföringen genomförs både manuella och maskinella kontroller som kan ge upphov till rättelser och korrigeringar. När uppgifterna aviserats till SCB granskas de i de olika skeden av bearbetningar som görs innan de godkänns för inläggning i SCB:s register.

De barn och deras föräldrar som ingår i studien antas vara sammanboende den tid de är folkbokförda på samma fastighet. Eftersom folkbokföring sker på fastighet är det möjligt att två personer är folkbokförda på samma fastighet men ändå inte bor ihop. I större fastigheter kan det ibland ingå hundratals lägenheter. Isärflyttningar räknas utifrån flyttningar som är anmälda till folkbokföringen.

För framtagning av datamaterialet som använts i statistiken har ytterligare bearbetningar gjorts. Här kan vissa fel ha uppkommit, det vill säga utöver de som finns för de olika administrativa register som är grundmaterial för statistiken. Resultaten har rimlighetskontrollerats kontinuerligt under arbetets gång och statistiken kan antas vara relativt opåverkad av ytterligare bearbetningsfel.

2.2.6 Modellantaganden

Modellantaganden vid framställning av datamaterialet redovisas i avsnitt 2.2.5 *Bearbeta*.

För att undersöka skillnaderna mellan åren 1999–2011 i andelen barn som upplever en separation och förklara vad upp- och nedgångarna beror på används logistisk regression. Den logistiska modellen är användbar när utfallsvariabeln enbart kan anta två värden. I detta fall rör det sig om barnet är med om en separation eller inte.

I alla modellerna kontrolleras för år, eftersom syftet är att jämföra skillnaden mellan åren. Först kontrolleras inverkan för flera olika socioekonomiska och demografiska faktorer som påverkar risken att vara med om en separation var för sig. Slutligen kontrolleras för alla faktorer samtidigt. Detta gör att de upp- och nedgångar i andelen separationer mellan åren som beror på att grupperna skiljer sig åt avseende de övriga faktorerna i modellen försvinner.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerhetsmått i vanlig mening i form av konfidensintervall beräknas inte eftersom det är en totalräknad studie. Några analysresultat presenteras som oddskvoter och där redovisas om skattningen är signifikant skild från referens-kategorin på nivån 5 procent.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Rapporten *Barn, föräldrar och separationer* är inte en återkommande rapport. Rapporten publiceras i serien *Demografiska rapporter* och rapporter i denna serie utkommer intermittent med ett par rapporter per år.

3.2 Framställningstid

Räknat från den senaste referenstidpunkten är framställningstiden till publicering cirka 13 månader.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med SCB:s publiceringsplan.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Rapporten är av engångskaraktär och att jämföra över tiden är därmed inte relevant.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

I rapporten redovisas jämförelser exempelvis mellan barn födda i Sverige och födda utomlands, mellan barn med föräldrar som har olika utbildningsnivåer och mellan föräldrar beroende på deras ålder vid barnets födelse.

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

Annan statistik om separationer bygger ofta på uppgifter från urvalsundersökningar och är därför inte helt jämförbar med statistiken i denna rapport. Annan statistik om separationer som grundar sig på registerdata är jämförbar med denna statistik.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Rapporten publiceras i serien *Demografiska rapporter* och är tillgänglig på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701, och i tryckt form. Ett urval av resultaten redovisas dessutom som tabeller och texter på webbplatsen.

5.2 Presentation

Resultaten presenteras i form av text, diagram och tabeller.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

Den publicerade rapporten innehåller ett dokumentationsavsnitt – *Fakta om statistiken* vilket är en sammanfattning av *Beskrivning av statistiken*.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Grunduppgifterna från SCB:s befintliga register är skyddade av gällande sekretessregler men avidentifierat mikrodata kan efter prövning lämnas ut för forskningsändamål och statistik. För utlämnande av mikrodata hänvisas till uppdragsansvarig vid befolkningsstatistiken, 019-17 61 00, eller befolkning.forskning@scb.se.

5.5 Upplysningstjänster

Johan Tollebrant, Statistiska centralbyrån, 104 51 Stockholm, telefon: 08-506 94 996, e-post: demografi@scb.se